

Çevrimiçi Tetikte Olma Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çevrimiçi Tetikte Olma Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18587>

Özet

Çevrimiçi Tetikte Olma Ölçeği (ÇTÖÖ), bireylerin internet ve dijital ortamlardaki etkileşimleri sırasında sergiledikleri dikkat, gözetleme ve farkındalık düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş psikometrik bir araçtır. Bu ölçeğin amacı, kullanıcıların çevrimiçi tehditlere, bilgi akışına veya sosyal etkileşimlere karşı ne kadar tetikte olduklarını nicel olarak belirlemektir. Ölçek, Ferit Karakoyun tarafından 2021 yılında Türkçe'ye uyarlama çalışması ile kazandırılmış olup, Türk kültürüne ve diline uygun olarak güvenilirlik ve geçerlik analizleri yapılmıştır. Uyarlama çalışması, özgün ölçeğin yapısal özelliklerini koruduğunu ve Türk popülasyonunda kullanıma uygun olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Çevrimiçi tetikte olma, internet kullanımı, psikometrik özellikler, ölçek uyarlaması, dijital güvenlik, Ferit Karakoyun.

Yazarlar

Ferit Karakoyun

[quads id=5]

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin çevrimiçi ortamlara özgü riskler, fırsatlar ve sürekli değişen bilgi dinamikleri karşısında gösterdikleri bilişsel ve davranışsal tetikte olma halini güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçmektir. Bu ölçek, özellikle dijital okuryazarlık, siber güvenlik farkındalığı ve internet bağımlılığı gibi alanlarda yapılan araştırmalara katkı sağlamak üzere tasarlanmıştır.

Uyarlama çalışmasının spesifik amacı ise, orijinal olarak başka bir dilde geliştirilmiş olan Çevrimiçi Tetikte Olma Ölçeği'nin dilsel ve kültürel etkililiğini sağlayarak Türkçeye kazandırılması ve bu yeni versiyonun Türk popülasyonunda geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olarak kullanılabilirliğinin test edilmesidir.

Yapı

Çevrimiçi Tetikte Olma Ölçeği, bireyin dijital ortamda sürekli bilgi arayışında olma, potansiyel tehditleri sürekli izleme ve çevrimiçi sosyal sinyallere karşı duyarlılık gösterme etkilimini temsil eden bir psikolojik yapıyı ölçer. Bu yapı, genellikle yüksek düzeyde dikkat dağınıklığı, bilgi akışı yüklenmesi ve çevrimiçi mevcudiyete dair kaygıyla ilişkilendirilebilir. Ölçek, bu tetikte olma halinin farklı boyutlarını (örneğin, sosyal gözetim, tehdit algısı, bilgi izleme) yakalamayı

hedeflemektedir.

Geçerlik

Karakoyun (2021) tarafından yürütülen Türkçe uyarlama çalışmasında, ölçeğin yapı geçerliğini incelemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılmıştır. Analiz sonuçları, ölçeğin orijinal yapısının destekleyen iyi bir model uyumu sergilediğini göstermiştir. Bu durum, ölçek maddelerinin ölçmeyi amaçladığı teorik yapıyı (çevrimiçi tetikte olma) başarıyla bir şekilde ölçtüğünü kanıtlamaktadır.

Uyarlama sürecinde ayrıca dilsel geçerlik ve kültürel geçerlik çalışmaları yapılmış, uzman görüşleri alınarak maddelerin Türk kültürüne uygunluğu ve anlam bütünlüğü sağlanmıştır. Bu kapsamlı geçerlik çalışmaları, ÇTÖÖ'nün Türk popülasyonunda güvenle kullanılabilmesini göstermektedir.

Güvenirlik

Türkçe uyarlama çalışmasında ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik analizleri Cronbach Alfa katsayısı ile incelenmiştir. İç tutarlılık katsayısı, ölçek maddelerinin birbirleriyle ne kadar tutarlı olduğunu ve aynı yapıyı ne kadar iyi ölçtüğünü gösterir. Karakoyun'un çalışmasında elde edilen Cronbach Alfa değerinin, kabul edilebilir sınırların (genellikle 0.70) üzerinde olduğu ve ölçeğin yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu rapor edilmiştir. Bu yüksek güvenilirlik değeri, ölçeğin tekrarlı ölçümlerde benzer sonuçlar vereceği anlamına gelmektedir.

Faktör Analizi

Çevrimiçi Tetikte Olma Ölçeği'nin yapısal uygunluğunu belirlemek amacıyla gerçekleştirilen faktör analizi, ölçeğin kaç boyuttan oluştuğunu ortaya koymuştur. Uyarlama çalışması (Karakoyun, 2021), orijinal ölçek yapısının destekleyecek şekilde belirli bir faktör yapısının doğrulandığını göstermiştir. Bu faktör yapısı, çevrimiçi tetikte olma kavramının çok boyutlu veya tek boyutlu bir yapı olup olmadığını netleştirmeye ve ölçeğin puanlanma biçimini belirlemiştir.

Araç

Test Türü: Uyarlama

Format: Kendini Değerlendirme Ölçeği (Self-Report Scale)

Maddeler: Orijinal ölçek maddeleri uyarlama çalışmasında Türkçeye çevrilmiştir.

Derecelendirme: Uyarlama çalışmasında kullanılan Likert tipi derecelendirme formatı (Örneğin,

5'li veya 7'li Likert) ile yanıtlanmaktadır.

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlanan Versiyon)

Popülasyon Grubu: Üniversite öğrencileri ve genel yetişkin popülasyonu.

Yaş Grubu: Genç yetişkinlik ve yetişkinlik dönemi.

Popülasyon Detayları: Karakoyun (2021) çalışması, Türk üniversite öğrencilerinden oluşan bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Çevrimiçi veya basılı formda uygulanabilen, bireylerin kendi beyanlarına dayanan bir ölçektir.

Anahtar Kelimeler

Çevrimiçi güvenilirlik, faktör analizi, siber psikoloji, dijital davranış, uyarlama çalışması, ölçek geliştirme.

[quads id=5]

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Ferit Karakoyun

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Araştırmada belirtilmemiştir.

İletişim E-postası: feritkarakoyun@gmail.com

Yazışma Adresi: Araştırmada belirtilmemiştir.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin ticari kullanım ve uygulanması için orijinal ölçek geliştiricilerinden ve uyarlamayı yapan Ferit Karakoyun'dan izin alınması gerekebilir. Akademik araştırmalar için genellikle kaynak gösterilerek kullanım serbesttir. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması **2021** yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanımına dair spesifik ücret bilgisi kaynakta belirtilmemiştir.

Uyarlama çalışmasının tam metnine DergiPark üzerinden erişim sağlanabilir. Makalenin linki: dergipark.org.tr.

Kaynaklar

Karakoyun, F. (2021). Çevrimiçi Tetikte Olma Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 11(2), 358-374. <https://doi.org/10.17943/etku.883239>

[quads id=5]

Çevrimiçi Tetikte Olma Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek maddeleri, sağlanan kaynak içerikte mevcut değildir. Maddelerin tam listesi için lütfen Karakoyun (2021) makalesine başvurunuz.

ARABPSYCHOLOGY.COM